

Irmina Utrata

Tak się właśnie zaczęło : przeszłość, terażniejszość i przyszłość Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Forum Bibliotek Medycznych 3/1 (5), 639-658

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TAK TO SIĘ WŁAŚNIE ZACZEŁO. PRZESZŁOŚĆ, TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ WARSZAWSKIEGO UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO

Niniejsza praca stanowi zarys najważniejszych wydarzeń z historii Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. W okresie minionego 50-lecia byliśmy świadkami istotnych przemian jakie dokonały się w Bibliotece Uczelnianej. Przez te wszystkie lata Biblioteka przeistaczała się z tradycyjnego zbioru ksiąg i czasopism w wirtualny system źródeł piśmienniczych.

Dziś Biblioteka wykorzystuje najnowsze technologie informatyczne zapewniając natychmiastowy dostęp do zasobów światowego piśmiennictwa, możliwy w domu, klinice, zakładzie, w każdym miejscu świata.

Historia Biblioteki sięga lat 50-tych XX wieku i ściśle związana jest z działalnością i pasją profesora medycyny sądowej, uczonego, bibliofila Wiktora Grzywo-Dąbrowskiego. Korzeni powstania Biblioteki można doszukać się już w 1921 r., kiedy to z inicjatywy profesora rozpoczęto budowę gmachu przeznaczonego na Zakład Medycyny Sądowej przy ulicy Oczki 1. Prace związane z budową i organizacją zakładu łączył prof. z działalnością dydaktyczną, naukową, gromadzeniem różnego rodzaju pomocy naukowych: książki, czasopisma, zbiory muzealne, zdjęcia.

Pod koniec 1944 r. Niemcy rozgrabili i spalili budynek Medycyny Sądowej. Znaczna część zgromadzonych zbiorów uległa zniszczeniu i zaginięciu. W lutym 1945 r. profesor z pasją rozpoczął odbudowę Zakładu. Mieszkając na jego terenie doglądał wszystkiego osobiście, prowadził działalność dydaktyczną, nadal gromadził pomoce naukowe, preparaty muzealne i kompletował bibliotekę zakładową.

Przed II wojną światową Wydział Lekarski Uniwersytetu Warszawskiego, z którego wywodzi swój rodowód Akademia Medyczna, nie posiadał własnej biblioteki. W okresie powojennym profesor został członkiem pierwszej Komisji Bibliotecznej Uniwersytetu Warszawskiego, której głównym zadaniem była odbudowa warsztatu bibliotecznego Uczelni. W 1946 r. został przewodniczącym Komisji Bibliotecznej Wydziału Lekarskiego i podjął starania mające na celu utworzenie biblioteki. Uchwała Rady Wydziału Lekarskiego z 1947 r. powołała bibliotekę tego wydziału. Początkowo mieściła się ona w jednym pokoju w suterynie Kliniki Chorób Wewnętrznych Szpitala przy ul. Nowogrodzkiej 57. Dzięki zapobiegliwości i trosce profesora zgromadzono odpowiednie fundusze pochodzące z dotacji Ministerstwa Zdrowia i składek personelu

nauczającego. Wykorzystano je na wykonanie podstawowych prac stolarskich, zakup mebli i adaptację pomieszczeń. Na początku roku akademickiego 1946/1947 profesor jako bibliotekarz Wydziału rozesłał pismo informujące, że "Biblioteka Wydziału Lekarskiego jest czynna codziennie w godz. od 12⁰⁰ do 15⁰⁰ w gmachu II-ej Kliniki Wewnętrznej (Szpital Dzieciątka Jezus) – po stronie lewej w wysokiej suterenie".

Pierwszym kierownikiem Biblioteki został prof. dr Andrzej Biernacki. Pod koniec 1947 r. Rada Wydziału mianowała na to stanowisko profesora W. Grzywo-Dąbrowskiego, który pełnił tę funkcję do końca 1950 r. a następnie był krótko jej kuratorem. Dzięki usilnym zabiegom profesora w październiku 1948 roku zgromadzone zbiory zostały przeniesione do odbudowanego gmachu Zakładu Medycyny Sądowej. Początkowo Biblioteka zajmowała powierzchnię 65 m². W trzech pokojach mieściła się czytelnia, magazyn i kancelaria. Podejmowane przez profesora działania zmierzały do zapewnienia bibliotece odpowiednio wysokiego poziomu. Wspólnie z prof. A. Biernackim opracował statut Biblioteki, w którym zawarte zostały podstawowe zasady jej funkcjonowania.

Dnia 24 października 1949 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie, na mocy którego została utworzona w Warszawie Akademia Lekarska. Niebawem, bo już 3 marca 1950 r. uległa reorganizacji i została przekształcona w samodzielną Szkołę Wyższą – Akademię Medyczną a bibliotekę wydziału przemianowano na Bibliotekę Główną AM. Zmiana nazwy była nie tylko pociągnięciem formalnym, niosła ze sobą nowe zadania i obowiązki. Od tej pory Biblioteka Główna stała się nadrzędną jednostką systemu biblioteczo-informacyjnego Uczelni, sprawując kierownictwo i opiekę nad podległymi jej bibliotekami zakładów i klinik.

Z dniem 1 stycznia 1951 r. na stanowisko kierownika Biblioteki Głównej został powołany mgr Samuel Klarreich, który po wprowadzeniu w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 czerwca 1956 roku w sprawie ustalenia stanowisk służbowych i uposażeń pracowników służby bibliotecznej zatrudnionych w bibliotekach szkół wyższych zostaje dyrektorem. Pełniąc funkcję przewodniczącego Senackiej Komisji Bibliotecznej skupił się głównie na rozbudowie bibliotek poszczególnych zakładów i klinik jako filii Biblioteki Głównej. Zgodnie z zaleceniem Ministerstwa Zdrowia zorganizował wraz z komisją przydział kredytów bibliecznych poszczególnym zakładom i klinikom oraz centralne zaopatrywanie ich w czasopisma i książki, głównie zagraniczne. W tym celu w części sali kolumnowej, gdzie obecnie mieści się Czytelnia Główna, zorganizował rozdzielnię czasopism.

W 1951 r. zaadaptowano dwie sale w sąsiadującym klubie studentów *Dom Medyka*. Na powierzchni ok. 120 m² urządzono i uruchomiono wypożyczalnię podręczników i beletrystyki dla studentów oraz salę cichej nauki z czytelnią książek i czasopism na miejscu.

Powiększający się z roku na rok księgozbiór wymagał nowej powierzchni magazynowej, na ten cel przeznaczono drugą część sali kolumnowej, korytarz i strych.

Mgr Klarreich zainicjował też powstanie centralnego katalogu bibliotek zakładowych. W 1954 r. kancelaria Wydziału Farmacji zwolniła trzy pokoje. Uzyskaną powierzchnię 53 m² przeznaczono na czytelnię czasopism bieżących dla 6-ciu użytkowników, kancelarię kierownika i sekretariat. Mimo to Biblioteka nadal odczuwała brak odpowiednich pomieszczeń na stale rosnący księgozbiór. Brak czytelni, sal nauki, pracowni bibliotecznych, np. dla działu uzupełniania zbiorów, informacji naukowej, bibliotek zakładowych, pracowni foto- i mikrofilmowej hamował rozwój biblioteki. Nawet przejęcie mieszkań zwolnionych przez pracowników Zakładu Medycyny Sądowej, nie poprawiło znacząco warunków lokalowych, które nadal były bardzo trudne. Jednak dzięki ogromnemu zaangażowaniu pracowników służby bibliotecznej, Biblioteka osiągała bardzo dobre wyniki pracy.

Od 1954 roku Biblioteka Główna rozszerzyła zakres wykonywanych zadań, została włączona w ogólnokrajowy system wypożyczeń międzybibliotecznych. Rozpoczęto udostępnianie księgozbioru Biblioteki Głównej oraz bibliotek zakładowych bibliotekom krajowym i zagranicznym.

W Bibliotece prowadzona była działalność naukowa, polegająca przede wszystkim na: naukowym opracowaniu własnego księgozbioru, udzielaniu pomocy w opracowaniu naukowym księgozbiorów zakładów i klinik oraz opracowywaniu bibliografii zawartości czasopism lekarskich. W wyniku tych prac powstał katalog alfabetyczny i przedmiotowy druków zwartych i czasopism Biblioteki Głównej, bibliografia zawartości zagranicznych czasopism lekarskich oraz katalog centralny nabytków bibliotecznych zagranicznych książek i czasopism klinik i zakładów. Ponadto regularnie publikowane były wykazy nabytków, które powielano w nakładzie 100 egz. i rozsyłano klinikom i zakładom własnym oraz Bibliotekom Głównym Akademii Medycznych.

W 1957 r. na wniosek dyr. S. Klarreicha wprowadzono uchwałą Senatu przysposobienie biblioteczne pierwszego stopnia dla studentów pierwszego roku wszystkich wydziałów i przysposobienie biblioteczne drugiego stopnia dla studentów trzeciego roku Wydziału Lekarskiego i piątego roku Wydziału Farmaceutycznego. Akademia Medyczna w Warszawie stała się jedną z pierwszych uczelni w kraju, gdzie studenci mogli zapoznać się podstawami informacji naukowej i techniki bibliotecznej.

Kolejne lata przyniosły znaczny przyrost zbiorów, zwiększyła się ilość wykonywanych usług dla użytkowników.

Z dniem 1 czerwca 1973 r. na stanowisko dyrektora Biblioteki powołany został dr n. hum. Janusz Kapuścik. Obowiązki zastępcy dyrektora powierzono mgr Irenie Komasarze. W tym czasie w Bibliotece Głównej zatrudnionych było trzech bibliotekarzy dyplomowanych na stanowiskach nauczycieli akademickich oraz 16 pracowników służby bibliotecznej. Struktura organizacyjna Biblioteki Głównej przedstawiała się następująco:

1. Oddział Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów
2. Oddział Opracowania Druków Zwartych
3. Oddział Udostępniania Zbiorów
4. Oddział Czasopism
5. Oddział Bibliotek Zakładowych
6. Sekretariat

Jednym z priorytetowych zadań Biblioteki stała się konieczność utworzenia Oddziału Informacji Naukowej i Pracowni Reprograficznej, którego istnienie było niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania Biblioteki i zabezpieczenia warsztatu naukowego pracowników Uczelni. W tym celu wygoszodarowano dodatkowe etaty i zakupiono kserograf, co pozwoliło m.in. na sukcesywne wydawanie biuletynu nowości i tematycznych zestawień bibliograficznych.

Znacznie rozrosła się sieć bibliotek zakładowych, które powstawały samoistnie wraz z powołaniem danej jednostki organizacyjnej. W tym czasie istniało 76 bibliotek zakładowych. W większości były to niewielkie księgozbiory liczące od 100 do 5.000 woluminów. Opiekę nad nimi powierzano najczęściej asystentowi lub sekretarce. Biblioteka Główna chcąc zapewnić odpowiedni poziom pracy poszczególnym bibliotekom, prowadziła okresowe instruktaże, delegowała swoich pracowników w celu uporządkowania większych księgozbiorów. W związku ze stale zwiększającą się liczbą bibliotek zakładowych, Rektorska Komisja Biblioteczna opracowała projekt reorganizacji sieci bibliotek zakładowych. Utworzono biblioteki instytutowe, które scalały księgozbiory poszczególnych klinik i zakładów wchodzących w skład danego instytutu. Umożliwiło to prowadzenie oszczędnej gospodarki funduszami oraz pozwoliło uniknąć zakupów zbędnych dubletów. Liczba bibliotek zakładowych zmniejszyła się do 20. Powstawały również samoistne biblioteki:

- Biblioteka Wydziału Farmaceutycznego, która objęła księgozbiory dwóch instytutów: Instytutu Nauki o Leku i Instytut Biofarmacji
- Biblioteka Instytutu Biostruktury, która powstała na bazie biblioteki Zakładu Anatomii Patologicznej
- Biblioteka Instytutu Medycyny Społecznej- z wydzielonym ze względu na lokalizację księgozbiorem Zakładu Historii Medycyny i Farmacji
- Biblioteka Instytutu Wenerologii

Oprócz tych bibliotek zarządzeniem nr 4/73 Rektora AM powołano jeszcze następujące biblioteki instytutowe:

- Bibliotekę Instytutu Nauk Fizjologicznych
- Bibliotekę Instytutu Pediatrii
- Bibliotekę Instytutu Położnictwa i Ginekologii
- Bibliotekę Instytutu Stomatologii
- Bibliotekę Instytutu Chirurgii
- Bibliotekę Instytutu Radiologii

- Bibliotekę Zakładu Dydaktyki

Ponadto część tzw. miniksięgozbiorów przejęła Biblioteka Główna, pozostawiając poszczególnym jednostkom tylko niezbędne do pracy naukowej czy dydaktycznej wydawnictwa spisane na rewersach. Istotną sprawą dla prawidłowego funkcjonowania bibliotek zakładowych stało się zapewnienie wykwalifikowanej kadry. Biblioteki o zbiorach liczących ponad 10.000 woluminów prowadzone były przez fachowych pracowników bibliotecznych. Ogółem w bibliotekach zakładowych zatrudnionych było 14 osób.

Opracowany przez dyrekcję Biblioteki „Regulamin Biblioteki Głównej oraz sieci bibliotek zakładowych AM” czy „Wskazówki dla prowadzących biblioteki zakładowe” przyczyniły się do uporządkowania wielu spraw związanych z funkcjonowaniem biblioteki i stały się wytyczną dla codziennej pracy bibliotekarzy.

W sierpniu 1971 r. decyzją władz Uczelni Wypożyczalnia Studencka została przeniesiona do budynku przy ul. Oczyki 1, łącząc w ten sposób wszystkie działy Biblioteki Głównej. Głównym źródłem informacji o zawartości księgozbioru Wypożyczalni były katalogi: alfabetyczny i działowy. Dużym powodzeniem cieszyły się również drukowane „Wykazy nowych nabytków Biblioteki Głównej oraz bibliotek zakładowych Akademii Medycznej w Warszawie”. Księgozbiór uszeregowano według działów nauk medycznych a w ramach działów alfabetycznie.

W dniu 1 II 1974 r. pracę w Bibliotece Głównej rozpoczęła mgr Irena Komasa obejmując stanowisko kierownika Oddziału Bibliotek Instytutowych i Zakładowych. Od 1 maja 1975 r. powierzono jej stanowisko zastępcy dyrektora, które piastowała do 1981 r. W okresie 1 X 1981-31 VIII 1984 r. pełniła obowiązki dyrektora, z dniem 1 września tego roku powołano ją na stanowisko dyrektora. Zajął się głównie zreformowaniem uczelnianej sieci bibliotek zakładowych. Tworzyła na nowo strukturę Biblioteki Głównej, przyjmując nowe kwalifikowane siły, poprawiając system organizacji pracy, zwłaszcza w zakresie gromadzenia zbiorów. Zabiegała o prestiż biblioteki jako placówki naukowej w sieci bibliotek medycznych i zawodu bibliotekarza. Przez wiele lat prowadziła instruktaz zawodowo-metodyczny dla bibliotekarzy sieci AM, rozwijała zakres obowiązkowego szkolenia bibliotecznego dla studentów wszystkich wydziałów Akademii Medycznej, prowadziła zajęcia z informacji naukowej, do programu własnych zadań wprowadziła szkolenie lekarzy doktorantów. W tym okresie przeprowadzono pierwsze w dziejach Biblioteki Głównej i jej sieci skontrum. Narastające trudności z przechowywaniem i udostępnianiem zbiorów spowodowane dramatyczną sytuacją lokalową skłoniły dyrekcję do podjęcia usilnych starań o rozpoczęcie budowy nowego gmachu. Dnia 27 kwietnia 1994 r. powołano Społeczny Komitet Budowy Biblioteki AM.

Biblioteka Główna pozostając ciągle w tych samych pomieszczeniach, realizowała swoje zadania naukowe, dydaktyczne i usługowe. Prowadzone były szkolenia z „Przysposobienia bibliotecznego”, czy z „Podstaw informacji naukowej” dla

studentów III-go roku Wydziału Farmacji (1988 r.) prowadzono praktyki wakacyjne studentów Instytutów Bibliotekoznawstwa, praktyki zawodowe dla słuchaczy policealnych studiów czy pracowników innych bibliotek. Opracowywano bibliografię publikacji pracowników naukowych AM, organizowano wystawy, odczyty. Pracownicy Biblioteki Głównej byli autorami wielu artykułów i książek, m.in. ówczesny dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej BAM J. Kapuścik wydał książkę „Józef Maksymilian Ossoliński – mecenas i uczyony”, I. Komasa - „Książka na dworach Wazów w Polsce”. Wydawano drukiem „Wykazy nabytków Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych, opracowywano zestawienia tematyczne na potrzeby użytkowników. Prowadzono działalność informacyjno-bibliograficzną, współpracę z innymi bibliotekami naukowymi w celu wymiany materiałów bibliotecznych i doświadczeń. Kontynuowano prace związane z dokumentacją publikacji pracowników AM. W 1982 r. zakupiono i włączono do ogólnokrajowej sieci telex, który „był wykorzystywany do przesyłania informacji bibliograficznej oraz uzgadniania wypożyczeń międzybibliotecznych. Wysyłanie rewersów międzybibliotecznych pocztą znacznie wydłużało przebieg informacji a także zdarzały się przypadki zaginięcia przesyłek”.

Przez te wszystkie lata dzięki ofiarności innych bibliotek, towarzystw naukowych czy indywidualnych osób Biblioteka Główna zgromadziła 100 woluminów starych druków, najstarszy pochodzi z 1586 r. W 1987 r. rozpoczęto prowadzenie księgi inwentarzowej starych druków i druków dziewiętnastowiecznych.

Lata 90-te przynoszą istotne zmiany w korzystaniu z Biblioteki. Powoli wkracza komputeryzacja zbiorów i automatyzacja procesów udostępniania. Już w kwietniu 1991 r. uruchomiono bibliograficzną bazę danych Current Contents J-600, w czerwcu udostępniono bazę Medline na dyskach CD-ROM. Dzięki dużej pomocy absolwenta Akademii Medycznej zamieszkałego w USA - prof. Stanisława Jaszczaka utworzono ośrodek audio-video. Na ten cel profesor przekazał Bibliotece telewizor, magnetowid i kasyety z filmami medycznymi, oraz kasyety audio z materiałami ze zjazdów, wykładów i dyskusji w języku angielskim. Z inicjatywy Senackiej Komisji ds. Informacji i Wydawnictw rozpoczęto wydawanie biuletynu „Z życia Akademii Medycznej w Warszawie”. Redakcja tego ogólnouniwersyteckiego pisma została zlokalizowana w Bibliotece Głównej, a jej dyrektorzy przez wiele lat wchodziłi w skład zespołu redakcyjnego. W czerwcu tego samego roku Biblioteka Główna zorganizowała ogólnopolską konferencję problemową bibliotek medycznych nt. „*Współpraca bibliotek medycznych w zakresie udostępniania zbiorów i informacji naukowej*”.

W 1992 roku Biblioteka posiadała 3 komputery. W następnym roku działalność rozpoczęła Pracownia Reprograficzna, która w lipcu otrzymała z Fundacji Volkswagena kserograf „OCE 2225” firmy holenderskiej wraz z materiałami eksploatacyjnymi oraz czytnik laserowy NEC do CD-ROM. Ze środków Akademii zakupiono komputer PC-386 oraz fax. W końcu 1993 r. zakupiono program informacyjno-wyszukiwawczy

„SOWA” obejmujący moduł udostępniania zbiorów, zestawień, gromadzenia druków zwartych i bibliografii. Kolejnym krokiem było zainstalowanie komputera w magazynach Wypożyczalni wraz z programem wypożyczania książek WYP-SOWA. Rozpoczęto mozolną pracę wprowadzania księgozbioru Wypożyczalni. W 1996 r. podjęto decyzję o zakupie programu do tworzenia bibliografii dorobku naukowego pracowników AM – EXPERTUS. Istotną zmianą w korzystaniu z Biblioteki było uruchomienie w październiku 1997 r. Komputerowej Wypożyczalni Książek, użytkownicy otrzymali nowe legitymacje z kodem kreskowym, w czwartym kwartale uzyskano dostęp do INTERNETU, powstała pierwsza strona internetowa Biblioteki Głównej. W tym samym roku rozpoczęto wprowadzanie do komputerowej bazy Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych (opracowanej w Głównej Bibliotece Lekarskiej) tytułów czasopism znajdujących się w Zbiorach Biblioteki Głównej AM począwszy od 1993 r.

W 1998 r. dzięki wygranej w konkursie „Internet dla lekarzy” ogłoszonym przez Fundację im. Stefana Batorego, biblioteka uzyskała dotację w wysokości 140.000 zł na organizację Multimedialnej Czytelni Internetowej. Zakupiono 20 stacji roboczych, serwery, skanery, drukarkę, nagrywarke CD ROM, oprogramowanie. Uroczyste otwarcie odbyło się 15 grudnia. W tym też roku uzyskano dotację z KBN na zakup nowej wersji sieciowego systemu informacyjno-bibliotecznego SOKRATES-SOWA. Rozpoczęto prowadzenie wykładów dla studentów I roku „Medyczny Internet”, wykładów dla pracowników służby zdrowia i pracowników warszawskich bibliotek medycznych „Internet w medycynie” oraz kursy dla pracowników Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych – wyszukiwanie informacji w sieci Internet, baza Medline w Internecie. W grudniu tego roku udostępniono siecią wersję dla 8 jednoczesnych użytkowników bazy Medline za lata 1992-1998. Na stronie internetowej Biblioteki pojawił się serwis *Lekarski Poradnik Językowy* autorstwa dr n. med. Piotra Müldnera- Nieckowskiego. W cieszącym się ogromnym powodzeniem serwisie, funkcjonującym do dziś, można uzyskać m.in. porady z zakresu budowy tekstów, stylu i poprawności językowej. W 1999 r. opracowano dostępną w Internecie własną bazę danych „Katalog Wypożyczalni Studenckiej”. W 2002 r. Biblioteka dla potrzeb użytkowników wypożyczalni międzybibliotecznej rozpoczęła sprowadzanie materiałów bibliotecznych niedostępnych w Polsce przez niemiecki elektroniczny serwis biblioteczny SUBITO. W maju 2003 r. przystąpiła do polskiego systemu zamawiania i dostarczania artykułów z czasopism znajdujących się w zbiorach bibliotek medycznych przez Internet – doc@med. Uruchomiono katalog Księgozbioru Biblioteki Głównej i bibliotek sieci. Katalog informuje o zasobach i umożliwia sprawdzanie stanu konta użytkownika przez Internet. Istotnym wydarzeniem w życiu Biblioteki była organizacja 22 Konferencji Szkoleniowej Bibliotek Medycznych nt. „Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych”. Rozpoczęto współpracę z elektroniczną kartoteką haseł wzorcowych Medical Subject Heading /MESH/.

W latach 1998 -2007 dyrektorem Biblioteki Głównej była mgr Mirosława Müldner-Kurpeta, której priorytetowym celem była dalsza komputeryzacja Biblioteki i jej sieci, rozbudowa i uaktualnianie zasobów na stronie www, dokumentowanie działalności naukowo-badawczej Uczelni poprzez internetową bazę danych Bibliografia publikacji pracowników AM od roku 2003, oraz budowa nowoczesnego gmachu. Dzięki jej ogromnemu zaangażowaniu i pracy powstał realizowany dziś projekt użytkowy Centrum Bibliotecznego-Informacyjnego Akademii Medycznej.

Od października 2007 r. obowiązki dyrektora pełni mgr Irmina Utrata.

Ważnym elementem działalności placówki były i są systematycznie organizowane szkolenia użytkowników naukowej informacji medycznej. Zajęcia ze studentami pierwszego roku mają na celu przygotowanie do samodzielnego korzystania z systemu bibliotecznego-informacyjnego Uczelni, zapoznanie się z możliwościami oferowanymi przez Bibliotekę w zakresie dostępu do literatury medycznej. Zajęcia z naukowej informacji medycznej, poszerzone od 2008 r. o nową grupę odbiorców – doktorantów służą przekazaniu słuchaczom informacji na temat dostępności i architektury tradycyjnych oraz elektronicznych źródeł informacji z zakresu medycyny i nauk pokrewnych. Coraz częściej, z inicjatywy samych lekarzy czy pracowników naukowych, wykwalifikowani bibliotekarze przekazują wiedzę m.in. na temat dostępu do baz subskrybowanych przez Bibliotekę Główną i baz ogólnodostępnych czy możliwości wykorzystania Internetu jako źródła informacji naukowej. Dział Informatyki WUM uruchomił dostęp do sieci uczelnianej za pomocą narzędzi SSL-VPN. Dostęp ten pozwala na korzystanie m.in. ze wszystkich zakupionych medycznych baz danych. Po uzyskaniu odpowiedniego hasła, niezależnie od miejsca uruchomienia aplikacji SSL-VPN komputer uprawnionego użytkownika widziany jest jako jeden z komputerów Biblioteki Głównej.

Integralną częścią działalności Biblioteki jest promocja zbiorów i świadczonych usług, organizowanie wystaw nowości książkowych oraz wystaw tematycznych urządzanych zarówno w Bibliotece jak i Rektoracie. Materiały z wystaw opracowywane są elektronicznie i udostępniane wszystkim zainteresowanym na stronie internetowej Biblioteki Głównej.

Bardzo zaawansowane są starania o zakup nowego, zintegrowanego systemu bibliotecznego umożliwiającego całościowy proces zarządzania biblioteką.

Z dniem 22 marca 2008 r. Akademia Medyczna w Warszawie zmieniła nazwę na Warszawski Uniwersytet Medyczny. Biblioteka Główna stała się więc Biblioteką Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Nowa nazwa podkreśla rangę Uczelni, nawiązując jednocześnie do jej tradycji i korzeni.

Biblioteka Główna mieszcząca się od ponad pół wieku w tych samych pomieszczeniach zabytkowego gmachu Zakładu Medycyny Sadowej pracuje w warunkach wyjątkowo trudnych. Budynek od dawna jest za ciasny dla stale powiększającego się księgozbioru Uczelni. Obecnie nie można w pełni zaspokoić

potrzeb studentów i pracowników Uniwersytetu, którzy mają niezwykle utrudniony dostęp szczególnie do zbiorów, które przechowywane są w magazynach poza budynkiem głównym. Po wielu latach podejmowania starań o budowę nowego gmachu, inwestycja ruszyła. Została zlokalizowana w centralnym miejscu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, przy Rektoracie, z którym na poziomie pierwszego piętra zostanie zespolona łącznikiem.

W dniu 18 czerwca 2009 r. nastąpiło uroczyste wmurowanie kamienia węgielnego pod budowę nowoczesnego Centrum Dydaktyczno-Biblioteczno-Informacyjnego, które zagwarantuje studentom, pracownikom uczelni oraz wszystkim innym użytkownikom optymalne warunki do korzystania z usług Biblioteki.

Realizacja budowy nowoczesnego, funkcjonalnego i dostosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych gmachu potrwa do 2011 r.

Centrum Dydaktyczno-Biblioteczno-Informacyjne to czterokondygnacyjny budynek o powierzchni zabudowy 16700 m². Powierzchnia użytkowa wynosi 7525 m² a kubatura budynku 34250 m³. Inwestycja jest finansowana z dotacji budżetu państwa w wysokości 25 mln zł przekazanej przez Ministerstwo Zdrowia, pozostała kwota to środki własne Uczelni. Biblioteka rozwijać się będzie jako centrum informacji naukowej i medycznej, wykorzystując najnowocześniejsze formy realizacji przekazu wiedzy i informacji. Łącząc elementy biblioteki tradycyjnej i elektronicznej realizować będzie nowe zadania. Zwiększy się liczba miejsc dla użytkowników z wolnym dostępem do zbiorów, liczba stanowisk obsługi w Wypożyczalni Studenckiej. Wypożyczanie odbywać się będzie również w systemie samoobsługowym. Powstaną sale seminaryjne, boksy pracy indywidualnej czy grupowej, pracownie digitalizacji, muzeum Uczelni, informatorium. Nowoczesna organizacja przestrzeni magazynowej pozwoli na wprowadzenie magazynowania zwartego.

W nowym budynku Biblioteka będzie mogła realizować w pełni zadania informacyjne, dydaktyczne, usługowe i naukowe. Będzie upowszechniać osiągnięcia Uniwersytetu Medycznego, prowadzić promocję wiedzy medycznej i promocję zdrowia, czy obsługę informacyjno-czytelniczą grup specjalnych (np. niepełnosprawnych). Z myślą o nich znajdą się w budynku windy, pochylnie, specjalne toalety. Na ostatnim, trzecim piętrze w zaprojektowanym tarasie z pergolą i zielenią użytkownicy będą mogli odpocząć, spotkać się ze znajomymi, szklana piramida usytuowana na dachu, zapewni dodatkowy dopływ światła dziennego do wnętrza biblioteki.

Przewiduje się, że Centrum Dydaktyczno – Biblioteczno - Informacyjne przyciągnie nowych użytkowników spośród szpitali klinicznych WUM, lekarzy, farmaceutów i innych pracowników służby zdrowia z Warszawy, studentów Uniwersytetu Warszawskiego i innych warszawskich uczelni wyższych, pracowników PAN i instytutów naukowych, mieszkańców Warszawy, pacjentów szpitali klinicznych WUM.

Przedstawiony zarys historii i działalności Biblioteki Głównej wiąże przeszłość z teraźniejszością i przyszłością tworząc ciekawy obraz przemian dokonanych na polu doskonalenia technik gromadzenia, udostępniania czy przetwarzania informacji naukowej.

Bibliografia

C h r ó ś c i e l e w s k i Edward, S k ł a d z i ń s k i Jan: Działalność dydaktyczno-wychowawcza, naukowa i społeczna prof. dr n. med. Wiktora Grzywo-Dąbrowskiego. *Arch. Med. Sqd.i Kryminol.* 1978 T. 28 nr 3 s. 175

D u s i ń s k a Halina: Z żałobnej karty – Janusz Kapuścik. *Przeegl. Bibl.* 1999 R. 67 nr 3 s. 232-237

D u s i ń s k a Halina: Mgr Samuel Klarreich. (W rocznicę śmierci). *Medycyna, Dydaktyka, Wychowanie* 1977 nr 2 s. 162-163

D z i e j e uczelni medycznych w Warszawie w latach 1944-1960. Warszawa 1968 s. 463-466

J a w o r s k a Anna: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Warszawie - monografia. Praca magisterska. 2000

K a p u ś c i k Janusz: W kręgu lekarzy, uczonych i bibliofilów. Studia i materiały. Główna Biblioteka Lekarska. Warszawa 1993 s. 265-278

K a p u ś c i k Janusz: Wśród uczonych i miłośników książki. Studia i materiały. Główna Biblioteka Lekarska. Warszawa 1999 s. 275 – 279

K a p u ś c i k Jannusz: W służbie książki i nauki. *Med. Dydak.Wychow.* 1976 nr 3/VIII s.225-231

K a p u ś c i k Janusz: Wiktor Grzywo-Dąbrowski uczony i bibliotekarz (1885-1968) (w dziesiątą rocznicę śmierci). *Rocz. Bibliot.* 1977 R 21 z. 3-4 s.1015-1018

K u c z y ń s k a Dorota i in.: Z żałobnej karty. *Biuletyn GBL* 1998 nr 358 s.133-138

P a c i o r k i e w i c z Maurycy: Sylwetki naszych uczonych. Profesor Wiktor Grzywo-Dąbrowski. *Med. Dydak. Wychow.* 1979T. 11 nr 2 s.155-160

S p r a w o z d a n i a z Działalności Systemu Biblioteczno-Informacyjnego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Biblioteka Główna 1970 -2008

S t ę p i e ń Marian: Między historią literatury a historią medycyny – wspomnienie o prof. Januszu Kapuściku. *Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego* 2004 T. CXL nr 8 s.157-166

T r a c z y k Władysław: Profesor Janusz Kapuścik – w drugą rocznicę śmierci. *Gaz. Lek.* 2001 nr 6s.73

W a r s z a w s k a Akademia Medyczna. Historia, współczesność, perspektywy. Warszawa 1981 s. 102 -103

„Tak się właśnie zaczęło”

Przeszłość,

teraźniejszość

i przyszłość

Biblioteki Głównej
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Irmína Utrata

Prof. dr Wiktor Grzywo-Dąbrowski (1885-1968)

- profesor medycyny sądowej,
kierownik Katedry Medycyny
Sądowej Uniwersytetu
Warszawskiego
- uczony
- bibliofil
- dyrektor Biblioteki Głównej (1947-
1950)

Początki Biblioteki Głównej

- lokalizacja - budynek Zakładu Medycyny Sądowej
- powierzchnia użytkowa - 65 m²
- pomieszczenia: czytelnia
 magazyn
 kancelaria
- opracowanie pierwszego statutu Biblioteki

Początki Biblioteki Głównej

- powołanie Akademii Lekarskiej – 24 października 1949 r.
- powołanie Akademii Medycznej – 3 marca 1950 r.
- Biblioteka Główna – nadrzędną jednostką systemu biblioteczno-informacyjnego Uczelni

Mgr Samuel Klarreich (1902-1976)

- dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej 1951-1973
- przewodniczący Senackiej Komisji Bibliotecznej – rozbudowa bibliotek zakładów i klinik jako filii Biblioteki Głównej
- inicjator powstania centralnego katalogu bibliotek zakładowych
- organizator rozdzielni czasopism - centralne zaopatrywanie sieci bibliotecznej Uczelni w czasopisma i książki, głównie zagraniczne

Działalność Biblioteki Głównej

- uruchomienie wypożyczalni międzybibliotecznej - 1954 r.
- działalność naukowa:
 - opracowywanie własnego księgozbioru
 - pomoc w opracowywaniu zbiorów zakładów i klinik
 - opracowywanie bibliografii zawartości czasopism
 - powstanie katalogu alfabetycznego i przedmiotowego druków
zwartych i czasopism
 - opracowywanie bibliografii zawartości zagranicznych
czasopism
 - powstanie centralnego katalogu zagranicznych książek i
czasopism klinik i zakładów
- wydawanie wykazu nabytków (nakład 100 egz.)
- wprowadzenie przysposobienia bibliotecznego
- dalszy przyrost zbiorów, rozszerzanie usług dla użytkowników

Prof. dr hab. Janusz Kapuścik (1932-1999)

- dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej 1973 - 1999
- struktura organizacyjna:
 - Oddział Gromadzenia i Uzupelniania Zbiorów
 - Oddział Opracowywania Druków Zwartych
 - Oddział Udostępniania Zbiorów
 - Oddział Czasopism
 - Oddział Bibliotek Zakładowych
 - Sekretariat
- personel - trzech bibliotekarzy dyplomowanych, 16-tu pracownik służby bibliotecznej

- priorytetowe zadanie - utworzenie Oddziału Informacji Naukowej i Pracowni Reprograficznej
- rozbudowa sieci bibliotek zakładowych - 76 bibliotek
- powstanie bibliotek instytutowych - zmniejszenie ilości bibliotek zakładowych - 20
- powstanie samoistnych bibliotek:
 - Biblioteka Wydziału Farmaceutycznego
 - Biblioteka Instytutu Biostruktury
 - Biblioteka Instytutu Medycyny Społecznej
 - Biblioteka Instytutu Wenerologii
- opracowanie Regulaminu Biblioteki Głównej oraz Wskazówek dla prowadzących biblioteki zakładowe
- przeniesienie Wypożyczalni Studenckiej do budynku Zakładu Medycyny Sądowej - 1971 r.

Dr n. hum. Irena Komasa (1939 – 1998)

• dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej
1981-1998

Dokonania

- reorganizacja sieci bibliotek zakładowych
 - zatrudnianie nowych, wykwalifikowanych pracowników
 - usprawnianie systemu organizacji pracy, zwłaszcza w zakresie gromadzenia zbiorów
 - prowadzenie instruktażu zawodowo-metodycznego dla bibliotekarzy sieci AM
 - modernizacja programu szkoleń z Przystosowania bibliotecznego
 - prowadzenie zajęć z informacji naukowej
 - szkolenie doktorantów
- przeprowadzenie pierwszego w dziejach Biblioteki skontrum
 - powołanie Społecznego Komitetu Budowy Biblioteki – 27 kwietnia 1994 r.

Dalszy rozwój Biblioteki

- prowadzenie praktyk wakacyjnych, zawodowych
- opracowywanie bibliografii publikacji pracowników naukowych AM
- organizowanie wystaw, odczytów
- redakcja „Wykazu nabytków Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych”
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej
- współpraca z innymi bibliotekami naukowymi
- zakupienie pierwszego telexu – 1982 r.

Rozwój Biblioteki Głównej – lata 90-te

1991r.

- uruchomienie bibliograficznej bazy danych – Current Contents J-600
- udostępnienie bazy Medline na dyskach CD-Rom
- utworzenie Ośrodka audio-video
- wydawanie Biuletynu „Z życia Akademii Medycznej w Warszawie”
- zorganizowanie ogólnopolskiej konferencji problemowej bibliotek medycznych „Współpraca bibliotek medycznych w zakresie udostępniania zbiorów i informacji naukowej”

1993r.

- otwarcie Pracowni Reprograficznej
- zakupienie programu informacyjno-wyszukiwawczego SOWA

1996r.

- zakupienie programu do tworzenia bibliografii dorobku naukowego pracowników AM –EXPERTUS

1997r.

- uruchomienie Komputerowej Wypożyczalni Książek
- uzyskanie dostępu do INTERNETU
- powstanie pierwszej strony internetowej Biblioteki Głównej
- wprowadzanie danych do komputerowej bazy Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych

1998r.

- otwarcie Multimedialnej Czytelni Internetowej
- zakupienie nowej wersji sieciowej systemu SOWA
- prowadzenie wykładów „Medyczny Internet”, „Internet w medycynie”
- prowadzenie kursów dla pracowników Biblioteki:
 - wyszukiwanie informacji w sieci Internet
 - baza Medline w Internecie
- umieszczenie na stronie www biblioteki serwisu Lekarski poradnik językowy

1997r.

- uruchomienie Komputerowej Wypożyczalni Książek
- uzyskanie dostępu do INTERNETU
- powstanie pierwszej strony internetowej Biblioteki Głównej
- wprowadzanie danych do komputerowej bazy Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych

1998r.

- otwarcie Multimedialnej Czytelni Internetowej
- zakupienie nowej wersji sieciowej systemu SOWA
- prowadzenie wykładów „Medyczny Internet”, „Internet w medycynie”

- prowadzenie kursów dla pracowników Biblioteki:
 - wyszukiwanie informacji w sieci Internet
 - baza Medline w Internecie
- umieszczenie na stronie www biblioteki serwisu Lekarski poradnik językowy

1999r.

- udostępnianie poprzez Internet własnej bazy danych "Katalog Wypożyczalni Studenckiej"

2002r.

- sprowadzanie materiałów bibliotecznych poprzez serwis SUBITO

2003r.

- przystąpienie do systemu doc@med
- udostępnianie poprzez Internet Katalogu księgozbioru Biblioteki Głównej i bibliotek sieci

Katalog Księgozbioru
Biblioteki Głównej
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Przeszukanie Katalogu Księgozbioru:

Wzrost	<input type="text"/>	WZROST
Ciężar ciała	<input type="text"/>	CIĘŻAR CIAŁA
Ciężar ciała / wzrost	<input type="text"/>	CIĘŻAR CIAŁA / WZROST
Ciężar ciała / wzrost	<input type="text"/>	CIĘŻAR CIAŁA / WZROST
Ciężar ciała / wzrost	<input type="text"/>	CIĘŻAR CIAŁA / WZROST
Ciężar ciała / wzrost	<input type="text"/>	CIĘŻAR CIAŁA / WZROST

Wzrost ciała: Ciężar ciała:

- zorganizowanie 22 Konferencji Szkoleniowej Bibliotek Medycznych pt. Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych
- rozpoczęcie współpracy z elektroniczną kartoteką haseł wzorcowych MESH

mgr Mirosława Muldner-Kurpeta

- Dyrektor Biblioteki Głównej 1998-2007

Dokonania

- dalsza komputeryzacja Biblioteki Głównej i jej sieci
 - rozbudowa i uaktualnianie zasobów na stronie www
 - opracowywanie udostępnianej przez Internet bazy – Bibliografia publikacji pracowników AM od 2003 r.
- stworzenie projektu użytkowego nowoczesnego Centrum Bibliotecznego-Informacyjnego

mgr Irmina Utrata

Kontynuacja działalności

- szkolenia użytkowników z naukowej informacji medycznej, przysposobienia bibliotecznego
- szkolenia dla doktorantów – od 2008r.
- szkolenia na zamówienie
- uruchomienie dostępu do sieci uczelnianej, w tym medycznych baz danych poprzez SSL-VPN
- promocja zbiorów i usług
- organizowanie wystaw nowości książkowych i tematycznych w Rektoracie i Bibliotece Głównej

- udostępnianie elektronicznej wersji wystaw na stronie www Biblioteki

- podejmowanie działań o zakup zintegrowanego systemu bibliotecznego
- zmiana nazwy Uczelni - Warszawski Uniwersytet Medyczny - 22 marca 2008 r.
- rozpoczęcie budowy nowego gmachu Biblioteki – 18 sierpnia 2008 r.
- uroczyste wmurowanie kamienia węgielnego – 18 czerwca 2009 r.

Centrum Dydaktyczno-Biblioteczno-Informacyjne

Centrum Dydaktyczno-Biblioteczno-Informacyjne

- czterokondygnacyjny budynek
- powierzchnia zabudowy – 17 700 m²
- powierzchnia użytkowa – 7525 m²
- kubatura budynku 34 250m³
- zwiększenie miejsc dla użytkowników
- wolny dostęp do zbiorów
- wypożyczalnia samoobsługowa
- sale seminaryjne
- boksy do pracy indywidualnej, grupowej
- pracownie digitalizacji
- informatorium

Centrum Dydaktyczno-Biblioteczno-Informacyjne

- muzeum Uczelni
- magazynowanie zwarte
- budynek dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych (windy, pochylnie, specjalne toalety)
- taras z pergolą i zielenią
- szklana piramida na dachu – dodatkowy dopływ światła
- nowi użytkownicy (pracownicy szpitali klinicznych, lekarze, farmaceuci i inni pracownicy służby zdrowia z Warszawy, studenci UW i innych warszawskich uczelni wyższych, pracownicy PAN, instytutów naukowych, mieszkańcy Warszawy, pacjenci szpitali)